

„חסיד אבי אימו על ברצח“ התלונן בנו בכורו של האדמו"ר

מסדגורה הנודע, בשיאה של

עם דמויות כצבי איזקסון, אריה שינקר, אליהו גולומב ויוסף ספיר. ב-1946 יצא ל-ארצות-הברית בראש משלחת כלכלית לרכישת פלדה וחומרי-גלם תעשייתיים אחרים. שמעון פרס ואסף דקל קיבלו ממנו את כל מה שהזמינו, מספר הוא.

עם קום המדינה, היה כבר ישראל מעורה כהלכה בענין. חיים הרצוג, הנספח הישראלי הראשון שלנו בארצות-הברית, המשיך לפנות אלי כשהיה צריך פלדה משובר ינת ולא יכול היה להשיג.

שאני אימתי לרצוח אותו. לא האמנתי למישמע אונני. שהרבי מסדגורה יילך להת' לונג במסערה שבנו איים עליו ברצח? שרף המשיך לשוחח איתי, וגילה לי שהוא מ-חסיד אבי, אני מוכן בכל רגע לנשק את רגלו, אמר לי.

תתחנן

בפני אבידן

סוף השיחה התבררה מטרותה. שרף ניסה לשכנע אותי לעזוב את הארץ.

הכחשתי בפני שרף את ההאשמה הימנעת, אבל הוא המשיך להתעניין יותר בנושא עזיבתי את הארץ. לך, תתחנן אצל אבידן, אמר לי. תתחנן בפניו שלא ליחזור יותר לארץ, ואז הוא ישלם עבורך את החשבון שלך במלון, ויתן לך כרטיסי טיסה חזרה לארצות-הברית.

שרף לא היה היחיד. רבים וטובים ניסו,

הבן נגד האב

הבן המאשים

רית. באמצעות חברה זו, התחיל אבי, ב-עזרתי, לגייס כספים נוספים באמריקה ו-מקסיקו, להקמת שיכון לחסידיו בנתניה. על רקע מפעל זה נוצר הקרע הנוסף בין האב לבנו, לאחר שישאל הפסיק לשתף פעולה עם אביו בנושא זה: „החסידים הפסיקו לתרום“ מסביר ישראל, „לאחר ש-התברר להם שאבי מתרים אותם על תוכנית שאינו יודע עליה דבר כמעט.“

היחסים המשיכו והידרדרו. אשתו של ישראל אישפזה במוסד לחולי-רוח, והוא הכיר אשה אחרת, בת-שבע סלומון. אך כאשר ביקש מאביו לעזור לו להשיג היתר לבני להתגרש מאשתו הראשונה ולשאת

50 אלף דולר

בעשרה חודשים

ישראל התעשר בעסקיו, הכיר צעירי רה ישראלית בשם גרטה כוכמן. אולם למרות שהיתה ממשפחת הבעל-שם טוב, לא נראתה הצעירה להוריו, והם התנגדו לנישואיהם. כאן נוצר הקרע הגדול הראשון בין ישראל להוריו, שאף לא נתנו

מלחמת הידיושה

את בת-שבע, סירב אביו, הסכים רק לאחר מאמצי שיכנוע רבים, ביחוד של הרב של זינגר.

החותנת

העליבה

המצב הסתבך עוד יותר כאשר הגיע ישראל לאחרונה לישראל, גילה את ממדי הרכוש הרב של אביו — הכולל בין היתר בניין מפואר ברחוב בודנהיימר ב-תל-אביב, שרק אחזקתו צריכה לעלות 80 אלף ל"י לשנה. הדיונים אודות הרכוש הסתכמו בלא כלום, יצרו מישקע מרידות נוסף בין האב לבנו. עתה, היה ישראל משוכנע שאביו מעוניין לסלקו גם מכספו בירושלה, גם מזכותו להמשיך את השושלת, רוצה להעביר את הכל לידי אחיו הצעיר, אברהם.

החיכוך הגיע לשיאו כאשר אמו של ישראל העליבה את אשתו, וזו עזבה את הארץ בכעס. „גרנו בחילטון“, מספר ישראל, „כי אשתי היא בת-עשירים ולא הייתה מוכנה לגור במלון אחר. כשהיא עזבה את הארץ, היא אמרה לי שתשלח לי 2,400 דולר בטלסל כדי לכסות את החשבון של המלון.“

ויתור

על הכל

היתה זו נסיעתה החפזת של אשתו, שאילצה אותו לדבריו להיכנע. משום-מה לא שלחה את הכסף, לדבריו, למרות שהילטון גילה סבלנות, הרי שהיה נתון בלחץ לשלם. לזה, נוסף הלחץ האחר. „הקצין שרף יעץ לי להתקשר עם עורר-דין הגיון, מספר ישראל. „התקשרתי. התברר שהגיון איננו אבנו של ליבלה הגיון, אחד מחסידי דיו של אבי. הגיון ניהל איתי את המו"מ, ושם, במשרדו, נוסח כתב-החיתור שלי: תמורת חיסול חשבון המלון, כרטיסי טיסה לשיקאגו לי ולבני, וויתור על התלווה כאילו אימתי ברצח — הסכמתי לחתום על חלקי בירושת אבי: על הכסף. על הכיסא. על הכל.“

הכלה השנייה

לזוג שהתחתן את המתנה המסורתית, זוג פמוטי כסף. כשנולד הבן הראשון, לא שלחו ההורים מזל-טוב.

אולם למרות שהחרימו את אשתי בני כל השנים, המסכתי לעזור להם, טוען הבן. „ב-49, כתבו לי הוריי: תציל אותנו. אין כאן פרנסה בישראל. שלחתי להם כרטיסים לארצות-הברית. כשהם באו לכאן, אירגנתי לאבי מסע דרשות ברחבי הארץ. בעשרה חודשים הוא הרוויח 50 אלף דולר. באותו זמן נולד בני השני, יואל, אבל אמי לא באה אפילו לבית-חולים לברך את אשתי. כשהורי חזרו לארץ, הם אפילו לא טרחו להיפרד ממני.“

קרע

שני

מרות זאת, המשיך לעזור לאביו. „מלאתי את בקשתו של אבא, והקמתי עבורו חברה למטרות צדקה בארצות-הב-

בימים האחרונים, לשכנע אותי לוותר על מלחמתי, ולעזוב את הארץ. לוותר על תפי קידי כיוורו של אבי, כממשיך שושלת מסדגורה המפוארת. שלא לדבר על מאז-אלף הל"י, שהם חלקי בירושת אבי.“

מכנסיו-עור

קצרים

מיכסוף בין מרדכי שלום יוסף פרידמן — הלא הוא האדמו"ר מסדגורה המפורסם — לבין בנו בכורו, ישראל, החל לדברי הבן, לפני כארבעים שנה. עד גיל חמש, חונך ישראל הקטן על-ידי אביו כי צורה הדתית המסורתית. אך כאשר פרצה מלחמת העולם הראשונה, ברח האדמו"ר עם משפחתו מסדגורה לוינה. „שם הפך אבי לליברלי, ואני חונכתי במכנסיו-עור קצרים ובלי פיאות.“

בסוף שנות השלושים נידלדלה יהדות וינה, ואבי החליט לחזור למקור, לסדגורה. בראשון למאי 1934 חזרנו מוינה לפולני יה, כשאבי מצוה עלי להחליף את מכנסי העור הקצרים במכנסי משי ארוכים וקפזי טה, אתה הלא בנו בכורו של הרבי מסדגורה, ויורש העצר, שיכנע אותי.“

הצלה

ברגע האחרון

ייתי כבר מגובש באופיי, באותו „גיל“, מספר ישראל, „וקשה היה לי מאיד לשנות את דרכי. אך נכנעתי מפני כיבוד מצאת אב.“ אבל נראה שכאן נוצר הסדק הראשון ביחסים בין האב לבנו. בנו של האדמו"ר נשלח לשווייץ להמשיך לימודיו, למד מדע-המדינה באוניברסיטת גינבה ורכש את תרבות אירופה. ב-1937 עבר ללמוד בישיבה ליטאית, וזמן מה לאחר מכן החל מאיץ באביו לעלות לארץ-ישראל, מפחד השואה המתקרבת. „שלושה חודשים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה הגענו לארץ, שלושה שבועות אחרי שפרצה, לא נותרה נפש חיה במקום מגורינו.“

ישראל החל עושה לפרנסת המשפחה, עשה חיל, הפך למעיל בהגנה, עמד בקשר

האדמו"ר והרבנית

ימים ברצח. מלחמת ירושה ממושכת. עיסקות פיננסיות בינלאומיות מסובכות. לקוראי העיתונים בארץ, העוקבים אחרי הסידרות הנוכחיות על המאפיה וסיני דיקאט הפשע בארצות-הברית, התמונה מוכרת.

אלא שהפעם, היא לא שייכת לשום סיני דיקאט פשע: כל הדברים האלה קרו בי מסגרת המלחמה הממושכת, המתנהלת זה שנים, בין אחד המאורות הגדולים של הציבור הדתי בישראל, האדמו"ר מסדגורה — לבין בנו בכורו, ישראל גנחל. לפני שבועיים, הגיעה מלחמה זו לשיאה, כאשר הבן התלונן כי חסידי אביו איימו עליו ברצח.

נהרג

אותדן

ספר ישראל גנחל:

„קיבלתי טלפון לחזורי במלון. אדם מסויים צילצל, סיפר שהוא מחסידי אבי, ובא בשליחותו.“

„ירדתי למטה. האדם שצילצל, שהיה שם בחברת אדם נוסף, פתח ואמר לי מיד, ללא הקדמות מיותרות: תדע לך שאנחנו, חסידי אבידן, לא נשתוק. היהודי לך. אנחנו נהרג אותך, על מה שאתה מעולל לאבידן. יש לך רק הצלה אחת: להסתלק מהארץ ולא לחזור יותר.“

„זרקתי אותם מהמלון“, מספר גנחל. „אבל זה לא הספיק. למחרת היום, החלו מצלילים אלי כל היום, ללא הרף, באיומים. זה היה נורא. פניתי למשטרת דיונגוף, ביקשתי שיתנו לי רישיון לאקדה, כדי להגן עלי ועל בני. היפנו אותי לקצין שגיאה. הוא הבטיח לי שיעשה הכל כדי לעצור את שני המאיימים.“

לא היה זה סוף הפרשה. למחרת היום, מספר ישראל גנחל, התקשר אלי קצין המשטרה משה שרף, הזמין אותי אליו. „שרף אמר לי שאבא שלי, התלונן עלי